

चन्द्रे च स्थिरभोदये । शुद्धे काले दिने चैव नगरं
कारयेत्तृपः ॥ ७७० ॥ “नगरं नगरम्करोजसः ॥ ७७१ ॥
नगरे काकः पात्रे समि ७७० ७७१ ॥ नगरकाक नगर
स्थिते काकतत्त्वाचारवति एवं ७७० ॥ नगरपायस तन्नाम
चुक्तरोह्या ० तयोराद्युदात्तता ।

नगरकीर्त्तन न ० नगरे हरेनामकीर्त्तनम् । नगरे भव-
चेन हरिनामकीर्त्तने “नाचारो नाधारो नान स्थान
नियमस्तथा । यामे वा नगरे बाधुर्धने वा कीर्त्तयेद्-
रिम्” हरिनामसाहाय्ये ।

नगरघात पु० नगरं हन्ति यमदण्डकर्तृकत्वेन ७७० वाधित्वा
यश्च उपपन्नः । १ हन्ति गजे सि० की० । हन-भावे चञ्
७७० ॥ २ नगरस्य कोकस्य हनने च ।

नगरमर्दिन् त्रि० नगरं नष्टाति नष्ट-चिनि ७७० ॥ नगरा-
वमर्दके २ भक्तगजे पु० । ततः बाह्या ० अपत्नादौ इज् ।
नागरमर्दिनि तदपत्नादौ ।

नगरमार्ग पु० ७७० ॥ राजमार्गं तत्करणप्रकारादि औशन-
समीति परिधिष्टे उक्तं यथा “राजमार्गं कर्त्तव्यं
चतुर्दिक्षु नष्टाकयात् । उत्तमो राजमार्गस्तु त्रिंशदक्ष-
मिता भवेत् । मध्यमो विंशतिकरो दशपञ्चकरोऽधमः ।
पगलमार्गस्तथा चैत्रे प्रसामादिषु स्थिताः । क्रूरतया-
स्तिका पट्या कीर्त्तिः पञ्चकरास्तिका । बागौ दशकरः
प्रोक्तो यामेषु नगरेषु च । प्राक्पश्चाद्दक्षिणोदकस्यान्
स्यामध्यात् प्रकल्पयेत् । इत्ं दृष्ट्वा राजमार्गान् सुबहून्
कल्पयेत्तृपः । न योर्धि न च पट्या हि । राजधान्यां
प्रकल्पयेत् । प्रह्योक्तनगरैरुत्तरे राजमार्गं नयो-
क्तम् । कल्पयेद् दक्षिणं मध्ये तयोर्मध्ये तत्राधमम् ।
दक्षिणोत्तमं निम्नं यामे यामे निम्नोत्तमेद् । कुन्-
पृष्ठा मार्गभूतिः कायां पात्रोः सुवेष्टका । कुल्यान्वा-
गांन् मार्गजातान् निर्गमार्गं कल्पयेत् । राजमार्ग-
तत्त्वानि कुल्यान्वाणि वक्ष्याम्यपि । नष्टहर्षे सदा
कीर्त्तिं नञ्जिर्हरेणकम् । पञ्क्तिदशगतामोह गृ-
हाणि कारयेत् तथा । बागान् सुधाकर्करेव पटितान्
हनिष्यत्यम् । अभियुक्तनिर्हरेव कुल्यान्वापमजने-
र्हः । यामदवान्तरे चैव पात्रशाखां प्रकल्पयेत् ।
निम्नं दक्षिणोत्तमं चैव यामपैव सुगोपिताम् । तन्ना-
गतं द संपृच्छेत् पात्रं शाखाविषः सदा । प्रयातोऽपि
कुतः कामात् क गमिष्यति तत् पद । सप्तकाकोऽसहायो
वा सप्तकाः किमवाहणः । का जातिः किं कुलं नाम

स्थितिः कुलादि ते चिरम् । इति पृष्ठा विच्छेत् पात्रं
मूलं तस्य प्रकल्पयेत् । शाखानमना भूत्वा स्थाप-
कुर्यात् स्थापयेत् । तत्त्वान् गणयित्वा तं शाखादारं
पिधाव च । संरचयेद् यामिकैस्तु प्रभाते तान् प्रयो-
धयेत् । अजानरहपात्रोद्गजेभ्यः क्रमतो हरेत् ।
भक्तिं पञ्चाङ्गद्वया त रचार्थं मार्गशाखयोः । मूलं
दद्याच्च मचयेत् द्वारद्वयाद्य मोचयेत् । कुल्यां च पात्रं
सीमानं तेषां यामजनं सदा” ।

नगरम्करोर पु० नगरस्य कौशुस्य रज्ज् करोति क-ट ७७०
कार्त्तिके कौशुदारण्यन्दे दृश्यम् । “नगरं नग-
रम्करोजसः” रघुः ।

नगरादिसन्निवेश पु० १०६० ॥ अग्निपु० उक्तप्रकारे नग-
रादिसापने यथा

“ईश्वर उवाच नगरादिकवास्तुञ्च राज्यादिकविह्वये ।
योजनं योजनार्धं वा तदर्धं स्थानमाचरेत् । प्रथमं
वास्तुनगरं प्राकाराद्यन्तु कारयेत् । ईशादिति यत्पदके
पूर्वद्वारं च सूर्यने । मध्यमं दक्षिणे साहाय्ये
पश्चिमे तथा । सौम्यद्वारं सौम्यवद्द्वे कार्या हृष्टाः सुवि-
क्षराः । नेनेभादि सुखं गच्छेत् कुल्याद्द्वारं द दृक्करम् ।
क्षिप्रकर्म विभिन्नञ्च चन्द्राह्नीं पुरं न हि । वज्रसूची-
मुचं नेष्टं सक्तद् द्वित्रिसमागमम् । चापामं वज्रनागाभं
पुरारम्भे हि यान्तिजत् । प्रार्थ्य विष्णु पुराकादी-
कृत्वा दद्याद् नमिं वजी । आग्नेये स्वर्णकर्मारान्
इरक्ष्य विनिवेशयेत् । दक्षिणे न्यस्तहत्तीनां वैद्या-
स्त्रीणां नटहाणि च । नटानाञ्चक्रिकादीनां कैवर्त्तौ
देव नैर्हते । रचानावायुधानाञ्च कपयानाञ्च वादये ।
शौण्डिकाः कर्णविध्वस्ता पायव्ये परिकर्षिणः ।
त्राकृषा यज्ञस्य विद्याः पुष्पपल्लव चोत्तरे । कलाजा-
दिविक्रयिष्य ईशाने च नमिन्मज्जाः । पूर्वतश्च दवा-
ध्याया आग्नेये विविधं यक्षम् । स्त्रीषामादेविभो दक्षे
काण्डोराज्ञैर्कर्ते न्यसेत् । पश्चिमे च महामात्यान्
कोपपाशांश्च बाह्वान् । उत्तरे दक्षिणार्धस्य नायक-
हजसङ्कुमान् । पूर्वतः क्षत्रियान् दक्षे वैद्यान् मूत्रांश्च
पश्चिमे । द्विषु वैद्यान् वाजिन् । हानि च चतुर्दिशम् ।
पूर्वतश्च सुरविह्वलादीन् मूत्रांश्च न दक्षिणे । पश्चिमे
गोधनाद्याञ्च कृषिकान् । न्यसेत् स्त्रीषांश्च
कोकेषु यामादिषु तत्रा ७७० ॥ त्रिंशं वैश्वयं द्वारि
पूर्वं तो पश्यतां प्रियम् । देवादीनां पश्चिमतः पूर्वा-